
NOTITS

Udenrigsministeriet
Sydgruppen

Til:	Folketingets Udenrigsudvalg	J.nr.:	119.I.1.b.4.
CC:		Bilag:	
Fra:	Udenrigsministeriet	Dato:	19. april 2005
Emne:	Udenrigsministerens redegørelse under samrådet i Udenrigsudvalget den 20. april 2005 om "Danmarks prioriteter for arbejdet i FN's sikkerhedsråd, herunder en foreløbig status for arbejdet".		

1. Indledning – Sikkerhedsrådets opgaver.

Jeg vil først give en kort orientering om de opgaver, som venter Danmark som medlem af Sikkerhedsrådet i 2005 og 2006. Dernæst vil jeg sige lidt om de danske prioriteter for sikkerhedsrådsmedlemskabet og endelig vil jeg give en status for, hvor vi står med arbejdet i Sikkerhedsrådet, herunder vedr. Danmarks prioriteter.

Sikkerhedsrådets hovedopgave er at opretholde international fred og sikkerhed. Hovedopgaven for Danmark i Sikkerhedsrådet er derfor at arbejde for varige og fredelige løsninger på de mange konflikter på Sikkerhedsrådets dagsorden. Da FN Pagten blev skrevet i 1945 var konflikter mellem stater det dominerende

trusselsbilledet. Trusselsbilledet i dag er imidlertid langt mere komplekst og multi facetteret. International terrorisme og spredning af masseødelæggelsesvåben udgør nu nogle af de alvorligste trusler, verdenssamfundet står overfor. Derfor står disse emner også særdeles højt på Sikkerhedsrådets – og Danmarks – dagsorden.

2. Danmarks prioriteter for sikkerhedsrådsmedlemskabet.

Danmark har 4 overordnede og tværgående prioriteter for sikkerhedsrådsmedlemskabet. Disse er; 1. nye trusler med fokus på terrorbekæmpelse og masseødelæggelsesvåben, 2. konflikthåndtering, 3. Afrika og 4. styrkelse af Sikkerhedsrådet med fokus på sanktioner og den internationale retsorden, herunder modernisering af folkeretten.

En styrkelse af FN's rolle i terrorbekæmpelse er en vigtig prioritet under Danmarks sikkerhedsrådsmedlemskab. Kun gennem internationalt samarbejde kan vi effektivt bekæmpe den grænseoverskridende terrorisme, og FN udgør rammen for dette samarbejde. Jeg vender tilbage til vort formandskab for Sikkerhedsrådets komité for terrorbekæmpelse (CTC), som er omdrejningspunktet for FN's indsats mod terrorisme. Med generalsekretærens oplæg til FN-topmødet

på terrorismeområdet vil der imidlertid også foregå centrale drøftelser uden for CTC. Det drejer sig for det første om generalsekretærens oplæg til FN's strategi mod terrorisme, som vil bidrage til at inddrage hele FN-systemet – også udviklingsprogrammerne – i indsatsen mod terrorisme. For det andet har generalsekretæren præsenteret et forslag til en definition på terrorisme, som måske kan bane vej for, at man i Generalforsamlingen kan enes om at sende det vigtige politiske signal, at terrorhandlinger ikke kan retfærdiggøres, uanset hvad motivet er, og bane vej for en generel konvention mod terrorisme.

Sikkerhedsrådet vedtog sidste år resolution 1540 om ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben til ikke-statslige aktører, herunder terrorister. Danmark vil i Sikkerhedsrådet arbejde for at sikre, at resolutionen og den særligt nedsatte 1540-komité bliver et effektivt redskab i den internationale ikke-spredningsindsats.

Det er også en dansk prioritet, at FN må blive bedre i stand til at planlægge, koordinere og udføre krisestyringsopgaver. Danmark arbejder særligt for at få FN-systemets vifte af civile kapaciteter til at spille optimalt sammen. Danmark støtter endvidere fuldt ud generalsekretærens anbefaling om at oprette en Fredsop-

bygningskommission, der dels skal have en forebyggende funktion i forhold til stater, som trues af kriser og sammenbrud, dels en genopbyggende funktion i forhold til stater, som er konfliktramte. Der spores stigende konsensus bag ønsket om en Fredsopbygningskommission, men der er fortsat ikke enighed om modaliteterne.

Sikkerhedsrådet bruger mellem 60% – 70% af sin tid på konflikter i Afrika. Sudan især, men f.eks. også den Demokratiske Republik Congo (DRC), den Centralafrikanske Republik (CAR), Elfenbenskysten, Guinea-Bissau, Somalia og Liberia har alle været behandlet i Sikkerhedsrådet de første måneder af medlemskabet. Danmark lægger stor vægt på, at Afrikas egne regionale organisationer deltager aktivt i arbejdet med at håndtere konflikterne. Og der er gode eksempler på, at det er lykkedes. ECOWAS' hurtige indsats ved præsidentkuppet i Togo for nylig har medvirket til, at Togo nu er på vej mod demokrati.

Udover de afrikanske konflikter, har bl.a. også Afghanistan, Irak, Mellemøsten og Kosovo stået højt på Sikkerhedsrådets dagsorden de første måneder af medlemskabet. Jeg vender tilbage med en status for Sikkerhedsrådets behandling af konflikterne.

Endelig er styrkelse af Sikkerhedsrådet og den internationale retsorden – folkeretten – også et vigtigt tværgående tema for regeringen under medlemskabet af Sikkerhedsrådet. I FN-systemet vil fremskridt på dette område i høj grad afhænge af det videre reformarbejde i FN, som pågår med afsæt i generalsekretærens topmøderapport fra marts i år. Jeg vil i løbet af foråret tage et initiativ, som skal sikre markante danske bidrag til dette reformarbejde.

Regeringens ambition om at medvirke til at styrke den internationale retsorden har med Sikkerhedsrådets henvisning af retsopgøret i Darfur til Den Internationale Straffedomstol fået en vitaminindsprøjtning. Beslutningen rammer lige ned i to af de konkrete danske prioriteter for styrkelse af folkeretten, nemlig at sikre retsforfølgning af de alvorligste forbrydelser begået under konflikter, og at give Den Internationale Straffedomstol en central rolle i den forbindelse.

3. Status for arbejdet i Sikkerhedsrådet, herunder med de danske prioriteter.

Med hensyn til, hvor vi står med arbejdet i Sikkerhedsrådet, herunder vedr. de danske prioriteter, vil jeg indledningsvis fremhæve, at Danmark som bekendt overtog formandskabet for CTC den 1. april. Vi står overfor en stor opgave. For

det første skal vi bidrage til, at komiteens ”rugbrødsarbejde” fungerer, dvs. at vi fokuseret og professionelt behandler landenes rapporter om deres gennemførelse af resolution 1373.

For det andet skal komiteen vejlede landene i, hvordan de bedst og mest effektivt lever op til deres forpligtelser i bekæmpelsen af terrorisme. Der arbejder vi med udarbejdelse af standarder for, hvordan landene f.eks. skal sætte ind mod terrorfinansiering.

For det tredje skal vi udvikle komiteens rolle som formidler af bistand. Langt hovedparten af de lande, der har problemer med gennemførelsen af resolution 1373 mangler ikke den politiske vilje til at bekæmpe terrorisme. De mangler kapaciteten. CTC skal i højere grad have overblikket over disse landes specifikke bistandsbehov og ”matche” dem med donorlande og internationale organisationer, som kan yde den nødvendige bistand. Derfor er det helt centralt, at generalsekretæren i sit oplæg til en strategi sætter fokus på de udviklingsmæssige spørgsmål – for sikkerhed og udvikling hænger sammen.

Endeligt skal vi i stigende grad inddrage menneskerettighedsaspektet i indsatsen mod terrorisme. Vi arbejder for, at der udvikles et tæt samarbejde mellem CTC og FN's Menneskerettighedskommissær. Det handler bl.a. om at vejlede landene i, hvordan de sikrer beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder i indsatsen mod terrorisme.

Sikkerhedsrådet vedtog den 24. 29. og 31. marts 2005 tre resolutioner om Sudan. Samlet øger de FN's engagement i Sudan betydeligt og kan bidrage til at stoppe volden og fremme fred og stabilitet i området. Danmark har arbejdet aktivt for at sikre vedtagelsen af disse tiltag. Jeg er meget glad for resultatet, som er udtryk for, at Sikkerhedsrådet har levet op til sit ansvar og vist, at det kan agere handlekraftigt på en af verdens alvorligste kriser.

Den første resolution udsender en fredsbevarende styrke på 10.000 soldater til at støtte gennemførelsen af fredsaftalen fra 9. januar mellem Sudans regering og det sydlige Sudan. Samtidig styrkes samarbejdet med den Afrikanske Union. Danmark har bl.a. bidraget til, at hensyn til kvinder er centralt placeret i mandatet. Den anden resolution øger presset på parterne i Darfur og indfører yderlige-

re sanktioner i form af en udvidelse af våbenhvilen og indførelse af indrejseforbud og indefrysning af økonomiske midler for ansvarlige personer. Den tredje resolution henviser retsforfølgning af overgrebene i Darfur til Den Internationale Straffedomstol i Haag.

Danmark har på den internationale Donorkonference i Oslo i sidste uge annonceret et dansk bidrag på 500 mio. kr. til genopbygningen af Sudan. Udviklingsministeren vil senere fremlægge et samlet forslag til udmøntning heraf for Finansudvalget. Regeringen har fremlagt beslutningsforslag i Folketinget om dansk deltagelse i FN's fredsbevarende mission, i første omgang med ca. 45 personer til de første seks måneders opbygning af styrken.

I Irak har perioden siden nytår været præget af de nu veloverståede valg. Den 6. april valgtes et præsidentråd. Regeringsdannelse under den af præsidentrådet udpegede premierminister Jafari er nu i gang. Næste skridt er igangsættelse af forfatningsprocessen. Et udkast skal foreligge den 15. august i henhold til de rammer, som er udstukket i FN resolution 1546, for den politiske proces.

Fremskridtene i den politiske proces har også forplantet sig til Sikkerhedsrådet. Alle synes enige om at se fremad og lægge kræfterne i den politiske proces. Under mit møde med generalsekretæren i marts i New York opfordrede jeg ham bl.a. til en styrket FN involvering i Irak, herunder bl.a. med hensyn til forfatningsprocessen. FN afventer irakisk invitation, men forberedelserne er godt i gang. Danmark har tilbudt at understøtte FN med ekspertise og finansiering.

Danmark vil i Sikkerhedsrådet fortsætte presset for at øge FN's engagement i Irak gennem åbning af kontorer i Basra og Erbil og i forbindelse med forfatningsprocessen. Desuden vil vi gøre vores til at sikre den fortsatte opbakning bag den politiske proces, når Sikkerhedsrådet inden den 8. juni vil skulle gennemgå den internationale sikringsstyrkes mandat.

Fredsprocessen i Mellemøsten drøftes fast én gang om måneden i Sikkerhedsrådet, hvor medlemmerne har lejlighed til at udveksle synspunkter om den aktuelle udvikling i regionen med de øvrige medlemmer. Danmark og de øvrige sikkerhedsrådsmedlemmer har under de seneste drøftelser støttet den positive udvikling i regionen. På kort sigt bliver der næppe en særlig rolle for Sikkerhedsrådet i fredsprocessen udover arbejdet i Kwartetten ved generalsekretæren

og Sikkerhedsrådets opfordringer til at fastholde parterne på forpligtelserne i Køreplanen for fred og to-statsløsningen og bakke op om de tiltag, som parterne har iværksat.

Udviklingen i Libanon efter drabet på den tidligere premierminister Hariri har givet anledning til særlig opmærksomhed i Sikkerhedsrådet, som allerede i september 2004 med vedtagelsen af resolution 1559 klart tog stilling og krævede fuld syrisk tilbagetrækning fra Libanon og afvæbning af militser. På grundlag af en usædvanlig kritisk rapport fra generalsekretærens foreløbige undersøgelsesmission nedsatte et enigt Sikkerhedsråd den 7. april en uafhængig international undersøgelseskommission, der skal bistå de libanesiske myndigheder med at efterforske mordet.

Syrien har over for generalsekretærens særlige udsending angivet at ville gennemføre en fuld tilbagetrækning inden 30. april. De kommende drøftelser i Rådet af gennemførelsen af resolution 1559 [forventeligt 27. april] bliver derfor en vigtig milepæl i processen.

Jeg fik selv under mit besøg i Beirut den 14. april et stærkt indtryk af oppositionens støtte til resolutionen og vilje til at finde sammen om en politisk og økonomisk reformproces for landet. En første milepæl bliver afholdelsen af parlamentsvalg, der gerne skulle gennemføres inden udgangen af maj.

Sikkerhedsrådets arbejde med Kosovo skrider planmæssigt frem. På Rådets seneste møde om Kosovo i februar blev der konstateret fremskridt i gennemførelsen af standarder. De foreløbige selvstyrende myndigheder har på det seneste gjort det så godt som man kunne ønske. Der udestår dog fortsat et stort arbejde. Den sidste regulære rapport om situationen i Kosovo vil blive fremlagt for Rådet under det danske formandskab i maj. Hvis Rådet her konstaterer tilstrækkelige fremskridt, vil der blive åbnet for den såkaldte omfattende vurdering af, hvor langt de foreløbige selvstyrende myndigheder er nået i arbejdet med at gennemføre standarder. Fokus vil være de standarder, der især berører forholdene for minoriteter. Til dette arbejde udnævner Kofi Annan en særlig repræsentant.

Et positivt udfald af denne vurdering vil åbne op for statusprocessen. Processen forventes indledt i efteråret 2005. Løsningen skal sikre Kosovos mindretal og understøtte den regionale stabilitet.

Sikkerhedsrådet har i flere omgange drøftet situationen i den Demokratiske Republik Congo (DRC), hvor FN har sin største fredsbevarende operation, MONUC, med mere end 16000 soldater. Den politiske situation er fortsat ustabil og forberedelserne af valg trues af løbende tilbageslag. I øjeblikket drøftes en stramning af våbenembargoen. Lad mig fremhæve den alvorlige sag om seksuelle overgreb begået af fredsbevarende styrker. Her har Sikkerhedsrådet krævet, at FN gennemfører sin nul tolerance politik, og at de skyldige bliver retsforfulgt. Generalsekretæren har iværksat tiltag for at undgå gentagelser. Samtidig har sagen givet anledning til bredere overvejelser i FN om fredsbevarende styrkers adfærd.

Sikkerhedsrådet har også brugt en del tid på konflikterne i Vestafrika. Der er en nær sammenhæng mellem fredsbestræbelserne i Sierra Leone, Liberia og Elfenbenskysten. Processen har været vanskeligere i Elfenbenskysten. Det er forhåbningen, at den nyligt indgåede Pretoria-aftale vil skabe ny fremdrift. Dan-

mark spiller en central rolle, fordi vi har formandskabet for sanktionskomitéen for Liberia. Som formand har Danmark bl.a. til opgave at overvåge, at sanktionerne bliver gennemført og overholdt. Sanktionerne, som er nødvendige af hensyn til fred og sikkerhed i Liberia og regionen, omfatter bl.a. en våbenembargo, diamant- og tømmer-sanktioner, rejseforbud for udvalgte personer samt sanktioner mod bl.a. tidligere præsident Charles Taylor. Freden i regionen er fortsat meget skrøbelig, selvom Taylor er i "husarrest" i Nigeria. Nigerias udlevering af Charles Taylor til Den Særlige Domstol i Sierra Leone er nødvendig for fredsbestrebelse i hele regionen.

4. Afslutning – formandskabet for Sikkerhedsrådet i maj 2005.

Lad mig til slut kort berøre det danske formandskab for Sikkerhedsrådet i maj. Formandskabet roterer hver måned, og formandens opgave er – i modsætning til f.eks. et EU-formandskab - i høj grad indskrænket til en ordstyrerfunktion. Det er således ikke formandens opgave at lede arbejdet med at lave f.eks. resolutionstekster.

Vi ved allerede nu, at Rådet i maj skal drøfte FN's operationer i Østtimor, Haiti og Burundi. Alle tre FN-mandater udløber i maj og Rådet skal forholde sig til

fornyelse af dem. Herudover vil der være kvartalsvise debatter om Kosovo og Elfenbenskysten. Flere sager vil uden tvivl dukke op.

Sædvanligvis organiserer formandskabet en tematisk debat. Vi har ikke fra dansk side lagt os endeligt fast på et tema endnu, men styrkelse af koordineringen af FN's indsats i fredsbevaring og genopbygning, kan være et egnet emne.